

Sygn. akt I ACa 1037/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga
Sędziowie:	SSA Mikołaj Tomaszewski (spr.) SSA Bogusława Żuber
Protokolant:	st.sekr.sądowy Agnieszka Paulus

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2014 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **T. J.**

przeciwko **Skarbowi Państwa- Dyrektorowi Aresztu Śledczego w L.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 23 sierpnia 2012 r., sygn. akt I C 417/11

oddala apelację.

/-/ M. Tomaszewski /-/ M. Mazurkiewicz-Talaga /-/ B. Żuber

UZASADNIENIE

Powód T. J. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Dyrektora Aresztu Śledczego w L., kwoty 150.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za osadzenie go w celi z osobami palącymi oraz z tytułu przeludnienia w celach mieszkalnych, jak też o zasądzenie od pozwanego na rzecz Domu Dziecka w Ł. kwoty 50.000,00 zł. Wniósł także o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

Wyrokiem z dnia 23 sierpnia 2012 roku, sygn. akt: I C 417/11, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.500,00 zł (pkt 1), w pozostałej części powództwo oddalił (pkt 2), odstąpił od obciążania

powoda kosztami sądowymi z roszczenia zasądzonego na jego rzecz (pkt 3) oraz nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa Prokuratorii Generalnej (pkt 4).

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły w szczególności następujące ustalenia faktyczne i wnioski prawne:

Powód T. J. przebywał w pozwanym Areszcie Śledczym w L. w okresie od (...) roku do (...) roku i (...) roku do (...) roku, a następnie od (...) roku do (...)

W Areszcie Śledczym w L. występują cele jednoosobowe i wiele - maksymalnie czteroosobowe. Podczas swoich pobytów w pozwanej placówce, powód przebywał w następujących celach: (...). W czasie pobytu powoda w pozwanym Areszcie Śledczym L. nie przebywał on w przeludnionych w celach, w których powierzchnia celi na jednego osadzonego wynosiła mniej niż 3m².

Bezpośrednio po przyjęciu do Aresztu Śledczego w L. w zapisie rozmowy wstępnej odnotowano, że powód jest osobą palącą, mimo że już od 2009 roku nie palił on papierosów. W tych okolicznościach został on osadzony w celi dla osób palących. Następnie powód został przeniesiony w (...) roku do Aresztu Śledczego w Z., gdzie został osadzony w celi dla osób niepalących. Gdy ponownie trafił do pozwanego Aresztu Śledczego w L. w dniu (...) roku został osadzony w czteroosobowej celi dla osób palących, gdzie oprócz powoda pozostali osadzeni palili papierosy. Od tego też czasu powód zaczął zgłaszać wychowawcy, że jest osobą niepalącą i chce być osadzony w celi dla niepalących. W odpowiedzi poinformowano powoda, że na razie nie ma wolnej celi dla niepalących. Dopiero w (...) roku, po wytoczeniu przez powoda przedmiotowego powództwa, został on przeniesiony do celi dla osób niepalących. Już wcześniej, tj. w (...) roku, powód złożył pisemne oświadczenie, że jest osobą niepalącą, które w tym samym dniu zostało przyjęte przez administrację pozwanego Aresztu Śledczego w L..

Powód nie posiada żadnego majątku, nie ma też rachunku bankowego.

W tak ustalonym stanie faktycznym, po przeprowadzeniu oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje jedynie w nieznacznej części na uwzględnienie.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowił art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Sąd I instancji podkreślił, że powód nie wykazał, aby w okresie przebywania w pozwanym Areszcie Śledczym w L. był osadzony w przeludnionej celi ani też, że przebywał w celach, gdzie nie były zachowane odpowiednie warunki socjalno-bytowe. Wykazał natomiast, że w czasie przebywania w pozwanym Areszcie Śledczym w L. był osadzony w celi dla osób niepalących, mimo że sam już od dłuższego czasu nie palił. Udowodnił, że zgłaszał ten fakt administracji pozwanego, w tym swoim wychowawcom.

Mając na uwadze rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 roku w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podlegających Ministrowi Sprawiedliwości (Dz. U. Nr 140, poz. 658 z późn. zm.), wydane na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996r nr 10, poz. 55 z późn. zm.), które obowiązywało do dnia 16 maja 2011 roku w związku z art. 3 ustawy z dnia 8 kwietnia 2000 roku o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. Nr 81, poz. 529) oraz mając na uwadze rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 roku w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób (Dz. U. z dnia 30 czerwca 2011 roku) Sąd Okręgowy uznał, że zachowanie pozwanego było bezprawne, ponieważ wymienione przepisy nakazywały umieszczanie osadzonych niepalących w wydzielonych celach.

Zdaniem Sądu I instancji przebywanie wśród osób palących nie wywołało u powoda trwałego uszczerbku na zdrowiu ani rozstroju zdrowia w postaci schorzeń fizycznych (powód nie wykazał tych okoliczności), natomiast naraziło go na utratę zdrowia i spowodowało dyskomfort psychiczny, wynikający z konieczności wdychania dymu tytoniowego. W

ten sposób doszło do bezprawnego naruszenia dobra osobistego powoda, jakim jest jego zdrowie. Powód miał prawo do życia w środowisku wolnym od zanieczyszczeń, także przebywając w zamkniętym zakładzie i to tym bardziej, że obowiązujące przepisy wyraźnie określały sposób realizacji tego prawa przez pozwanego, sam zaś powód, poddany reżimowi zakładu karnego, nie miał możliwości uniknięcia niekorzystnego oddziaływania skutków palenia tytoniu przez współosadzonych ani realnego przeciwstawienia się temu. Dla powoda przebywanie w celi z osobami palącymi było tym bardziej uciążliwe, że on sam rzucił nałóg palenia papierosów, a i tak był zmuszony jako bierny palacz do wdychania dymu tytoniowego.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powodowi, za przebywanie w pozwanym Areszcie Śledczym w L. przez okres 10 miesięcy (od połowy (...) roku do połowy (...) roku) w celi dla osób palących, należne jest zadośćuczynienie w wysokości 1.500,00 zł, które w pełni zrekompensuje jego straty moralne. Zasądzona kwota jest adekwatna do rozmiarów krzywdy i w sytuacji powoda będzie stanowiła odczuwalną majątkowo wartość, ponadto w takich wysokościach zadośćuczynienie zasądza Sąd Apelacyjny w Poznaniu. Nadto zasądzona kwota jest odpowiednia przy uwzględnieniu, że osadzony w Areszcie Śledczym powód powinien w większym stopniu aniżeli ma to miejsce w warunkach wolnościowych znosić uciążliwości związane z przebywaniem w małej i zamkniętej społeczności.

Żądanie powoda zasądzenia od pozwanego łącznie kwoty 200.000,00 zł (150.000,00 zł na rzecz powoda i 50.000,00 zł na rzecz domu dziecka) Sąd I instancji ocenił jako wygórowane i niczym nie poparte. W związku z czym podległo ono oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z art. 102 k.p.c.

Wyrok apelacją w części, tj. w zakresie zasądzającym od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.500,00 zł oraz nieobciążającym powoda obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów procesu zaskarżył pozwany, zarzucając naruszenie:

1. art. 102 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód jako strona w przeważającej części przegrywająca proces nie jest zobowiązany do zwrotu należnych kosztów procesu na rzecz pozwanego, ponieważ jego sytuacja mieści się w określonym w tym przepisie wypadku szczególnie uzasadnionym,
2. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że ustalony w sprawie stan faktyczny uzasadniał stwierdzenie naruszenia dóbr osobistych w sytuacji, gdy zasadnicze warunki odbywania kary były zgodne z prawem oraz że uwzględnienie roszczenia majątkowego powoda stanowi odpowiednią ochronę jego dóbr osobistych,
3. art. 233 § 1 k.p.c. przez błędne ustalenie stanu faktycznego i ustalenie, że powód przebywał w celach dla palących, podczas gdy pozwany posiadał wiedzę, iż jest on osobą niepalącą.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy w Poznaniu w sposób prawidłowy i wyczerpujący rozważył wszystkie okoliczności sprawy i dowody ujawnione w toku postępowania, dokonując następnie na ich podstawie właściwych ustaleń faktycznych. Postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie zostało przeprowadzone wnikliwie i starannie, zaś ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd I instancji nie wykazuje błędów logicznych i nie wykracza poza ramy swobodnej oceny dowodów.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny podziela ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego oraz na podstawie art. 382 k.p.c. przyjmuje je jako własne.

Błędnie zarzuca skarżący naruszenie przez Sąd I instancji art. 233 k.p.c. Wskazać w szczególności należy, że Sąd Okręgowy dokonał słusznych ustaleń w zakresie dotyczącym zgłaszania przez powoda faktu, iż jest on osobą niepalącą. Okoliczność tę potwierdzają zeznania świadków T. Z. (k. 93-93v.) oraz A. K. (k. 93v.). Świadczenie ci zeznali, że

powód zgłaszał oddziałowym i wychowawcom, że nie pali papierosów, jednakże były to jedynie zgłoszenia ustne. Obaj świadkowie podkreślali, iż nie mają wiedzy, czy zgłoszenia te były dokonywane na piśmie. Do oceny tych dowodów skarżący nie odniósł się w apelacji. Stwierdził jedynie, że powód zgłaszał nieformalne oświadczenia wobec innych współosadzonych, podczas gdy w/w zeznania świadków dowodzą, że problem był zgłaszany funkcjonariuszom służby więziennej. Tymczasem prawidłowe postawienie zarzutu naruszenia w/w przepisu wymaga wskazania konkretnego dowodu przeprowadzonego w sprawie, którego zarzut ten dotyczy i podania, w czym skarżący upatruje wadliwą jego ocenę (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 roku, sygn. akt: II CK 293/02).

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenia przez Sąd I instancji prawa materialnego, tj. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Osadzenie powoda przez pozwanego w celi z osobami palącymi było działaniem naruszającym dobro osobiste powoda w postaci zdrowia. Powód udowodnił, iż faktycznie przebywał w celi z osobami palącymi, zaś obowiązkiem pozwanego – w świetle przywołanych przez Sąd Okręgowy przepisów - było osadzenie powoda, deklarującego się, jako osoba niepaląca, w celi mieszkalnej z osobami niepalącymi. W konsekwencji trafnie przyjął Sąd I instancji, iż działanie pozwanego było bezprawne, zwłaszcza, że skarżący nie wykazał faktu przeciwnego lub okoliczności wyłączającej bezprawność jego działania.

Z kolei naruszenie dobra osobistego powoda i bezprawność działania pozwanego otworzyło możliwość zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie art. 448 k.c. Nie można przy tym zgodzić się z twierdzeniem pozwanego, że kwota przyznana przez Sąd Okręgowy za tak długi okres przebywania w celi z osobami palącymi jest wygórowana, zwłaszcza w sytuacji, gdy powód był narażony na bierne palenie, choć sam zerwał z tym nałogiem. Przyznane powodowi świadczenie jest adekwatne do doznanej przez niego krzywdy, a jego obniżenie lub oddalenie roszczenia w całości w istocie byłoby równoznaczne z pozbawieniem powoda jakiegokolwiek rekompensaty. Natomiast wielkość okresu, w jakim te dobra osobiste były naruszane (10 miesięcy), niewątpliwie istotnie wpływał na stopień i intensywność odczuwanej przez powoda krzywdy oraz świadczył o stopniu naganności bezprawnego zachowania pozwanego.

Sąd Apelacyjny nie podzielił także zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c. wskutek nieobciążenia powoda kosztami procesu. Okoliczności sprawy – trudna sytuacja materialna powoda, przekonanie o słuszności swoich roszczeń, niewygórowana wysokość zasądzanego zadośćuczynienia - sumują się na szczególnie uzasadniony przypadek uzasadniający odstąpienie od reguły odpowiedzialności za wynik procesu. Nie było więc podstaw do stosunkowego rozdzielenia przez Sąd Okręgowy kosztów postępowania (art. 100 k.p.c.). Należy mieć na uwadze także i to, że dochodzone przez powoda roszczenie zostało w części uwzględnione na skutek dokonanej oceny, że strona pozwana dopuściła się wobec niego naruszenia dóbr osobistych, uzasadniających roszczenie o zadośćuczynienie. Fakt, że jedynie niewielka część ze stawianych przez niego zarzutów, w świetle zebranego w sprawie materiału okazała się uzasadniona, a te które okazały się słuszne dawały podstawę do przyznania mu zadośćuczynienia jedynie co do kwoty 1.500,00 zł, nie może prowadzić do sytuacji, że w ostatecznym rozrachunku z kosztami postępowania, rekompensata finansowa doznanych przez niego krzywd okazałaby się jedynie symboliczna.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego na podstawie art. 385 k.p.c.

Mikołaj Tomaszewski Małgorzata Mazurkiwicz-Talaga Bogusława Żuber